

Kitől kérdezze, hogyha itt a dél:
 — „Édesanyám, ma miért nincs kenyér?
 Ki marad velem itthon délután?...
 Ki varrja be, ha rongyos kis ruhám?”

Az árva vajjon kinek kesereg:
 — „Ma megbántottak a rossz gyerekek...”
 Bármit kérdez, rá — senki se felel,
 — „Jaj, Istenkém, anyámr mért vitted el...?”

Ó, gyermekek, akinek anyja van,
 Vigan dalolhat, élhet boldogan.
 Áldva ejtse ki mindig a nevét
 És csókolja meg áldott jó kezét.

Simándi Béla.

Ünnepi beszéd Hősök Napjára

Elérkeztünk újra az esztendőnek ahhoz a napjához, amikor a virágbaborult mező minden szépségét idehozzuk községünk hőseit jelentő emlékműhöz. Ennek a hónapnak legszebb vasárnapja lett az övék, akik nekünk a legdrágábbak voltak s akiket olyan mostohán elvesztettünk.

Ott messze, a Kárpátok oldalán, vagy a lengyel mocsarak vidékén, az Alpok kopár szikláin, vagy éppen a Dóberdón olyan derült az ég ma, mint itt, s gyöngye szellők simogatják a fűszálakat, virágokat, amelyek az ő porukból sarjadtak.

Pedig milyen fergeteg, milyen szörnyű istenítélet dult ott akkor, amidőn a halál, rombolás és pusztítás egyszerre százakat, ezreket aratott le közülök!

De ők megálltak ott rendületlenül, mert kötelességüket teljesítették a hazával szemben, amely életüket kérte.

Történelmünk legfényesebb napjai ujultak meg akkor, amidőn a tulerővel szemben, gyakran a siker minden reménye nélkül álltak s életüket adták egy nagy és szent eszméért: a Hazáért, amely szeretteiket védte, oltalmazta.

Éltek ők is békében, nyugalomban, a munka boldog éveiben. Itt éltek a családi körben, ennek a községnek voltak derék, szorgalmas, becsületes fiai, hogy azután, amikor a Gondviselés elszólitotta őket körünkől, ott is maradéktalanul teljesítsék kötelességüket, a halál tornácában.

Mi vitte őket oda, a messze idegenben lévő lövészárkokba? Rendíthetetlen hitük, meggyőződésük, vitte őket nagy kötelességtudásuk és a haza iránti forró, olthatatlan szeretetük.

Felidézzük most újra alakjukat s áldozunk szent emléüknek.

Rájuk gondolunk s fájdalom könnyein át nézzük jól ismert arcukat, hallgatjuk felénk szálló szavukat, mert nem szüntek meg élni ők, ha emlékezünk reájuk. Ha példaként állítjuk őket magunk elé, ha követjük az ő munkájukat s teljesítsük úgy, olyan hiánytalanul, olyan életre-halálra, ahogyan azt ők tették még az ellenség száz halállal leselkedő vonala előtt is.

Állítsuk magunk elé példának őket, ha kételkedünk már igazságunkban s elfog a kétség a feltámadás iránt. Tőlük kell megtanulnunk azt, hogy az a föld, amely ezer esztendőn át a mienk volt, s amelyért annyi drága hősünk áldozta életét, soha nem lehet más, — csak magyar! Tanuljuk meg tőlük azt az olthatatlan szeretetet, amivel ezt a magyar földet szerették a mi hőseink! Vagy lehet-e nagyobb, tisztább szeretet annál, amely kész életét is feláldozni hazája rögéért?

De állítsuk őket magunk elé példaként akkor is, ha belefáradva a napi gondokba, szenvedésekbe, fásultan gondolunk mindnyájunk édesanyjára, a magyar hazára. Ők megtanítottak az igazi hazaszeretetre is. A magyar mindig a hősök nemzete volt! Ezer év vérzivatar a tanunk erre! Megmutattuk a világnak, hogy soha, senki vagyónára nem áhitoztunk, de mindig egy emberként állottunk a zászló alá, ha a mienket akarták elrabolni! És ha a világ kételkedne ebben, hát odaállítjuk a mi hatszázezernél több vatanunkat, világháborus hősünket s így kiáltunk: Mutasd nekem még egy nemzetet, amely olyan ártatlanul került bele a világégés szörnyű zivatarába, mint a magyar s mégis az adott szó szentségének ereje négy álló esztendőn át hívta el földünkről a legderekabb férfiakat, hogy azután soha többé ne lássuk őket viszont...

Mert a mi vértanuink, akik hazaszeretetükért haltak, nem szavaltak, nem szónokoltak ha szólította őket a haza, hanem azt keresték, hol a legirtózatosabb a háború pokla, hová kell igazán ember a gátra! Az ő cselekedetük valóban több volt egyszerű kötelesség teljesítésénél! Mert nem az a hős, aki csatát csatára nyerve győzelemittasan és diadalmasan tér haza hatalmas zsákmánnyal, elrabolt országrészekkel, — hanem az, aki a hazáért meg tudott halni is!

Ez az a hazaszeretet, amelyre ma nekünk szükségünk van!

Községünk hősei, titeket idézünk, reátok gondolunk most s kérjük a jó Istent, tartson meg kegyelmében benneteket továbbra is ott, azon a hozzátok legméltóbb helyen, ahová csak a csaták hősei juthatnak áldó jobbja mellett! De kérünk arra is, nézzetek alá elhagyott hazá-

tokra s esdjétek ki Égi Uratoktól azt a kegyet, hogy amiért ti meghaltatok, azt a hazát ne sujtsa már soká büntető haragja. Hiszen ismeritek a költő szavait: Megbűnhődte már e nép a multat s jövődőt...

Adjatok erőt a mi csüggedő akaratunknak, töltsétek meg lankadó hitünket a ti lángoló hazaszeretetekkel, hogy mindenben, a munkában és harcban, a kötelességteljesítésben és ha kell, — az önfeláldozó hazaszeretethen is méltó utódaitok lehessünk! Követni akarunk benneteket! Járnunk akarjuk az utat, amelyet ti rótatok s meg akarjuk mutatni a világnak, hogy hős apáknak hős fiai vagyunk!

Ti az egész Magyarország szabadságáért, függetlenségéért vívtatok meg száz halállal, nekünk, itt maradt árva gyermekeiteknek már ezeréves földünk sincs meg... Ó, járjatok közbe értünk, akik annyira árvák maradtunk utánatok, hogy jőjjön el végre az a jobb kor, amelynek ti voltatok az áldozathozói, s amelyért hiánytalanul megfizettétek már!

Mert rendületlen hittel valljuk mi is a költő szavát:

*Bilorlott prédán, rablott kincs jelett
Árnyékhalalma van a zsarnokoknak!
Azé a rög, ki érte összeroskadt
És benne édes álmod szendereg!*

Magyar hősök

Magyarok voltak... Vészek árján szállfák,
A világ harcát rendületlen állták.

Magyarok voltak... Bátrak és kemények,
Szívükben hit, az ajkukon ének.

Magyarok voltak... Mentek, egyre mentek,
Legendák szárnyán szálló regimentek.

Egyfolytán napkeltétől napnyugtáig,
Mindig előre... Mentek mindhalálig.

Mentek, csak mentek... Soha meg nem álltak,
A vésszel és halállal cimboráltak.

Mentek, mentek és hulltak, egyre hulltak,
Idegen földre hangtalan borultak...

A csillagos ég volt a takarójuk...
Magyarok voltak, — ennyit tudni róluk...

Magyarok voltak... Mindhalálig mentek...
Legvitézebb vitézek... Hősök... Szentek!

Palasovszky Béla.